

N:o 172.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående lektorn
N. A. Johansons pension; gifven Stockholms slott den 3
april 1908.*

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva, att lektorn vid högre realläroverket i Göteborg Nils Abraham Johanson må, utan hinder af gällande bestämmelser i afseende å rätt till pension, från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från sin tjänst, åtnjuta hel pension till belopp af 4,000 kronor årligen, att utgå enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 april 1908.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
Statsråden: ALBERT PETERSSON,
ALFRED PETERSSON,
HEDERSTIERNA,
HAMMARSKJÖLD,
ROOS,
SWARTZ,
grefve HAMILTON,
grefve EHRENSVÄRD,
MALM.

*Ang. lektor
N. A. Johans-
sons pension.*

Härefter yttrade departementschefen, statsrådet Hammarskjöld:

»Uti underdånig ansökning den 29 februari 1908 har lektorn i matematik och fysik vid högre realläroverket i Göteborg Nils Abraham Johanson — med erinran att han uti särskild underdånig skrift anhållit om afsked med pension från sin lektorsbefattning, dock med rätt för honom att kvarstå i tjänst till slutet af år 1908 — anhållit att vid afskedstagandet blifva tillerkänd hel pension såsom lektor eller sålunda 4,000 kronor årligen, oaktadt han icke varit anställd i statens tjänst det antal år, som enligt gällande föreskrifter erfordrades för att komma i åtnjutande af nämnda pensionsbelopp.

Till stöd för sistberörda anhållan har sökanden anført följande.

Vid omförmälda läroverk hade sökanden oafbrutet varit anställd från och med den 1 juli 1882, då han af Kungl. Maj:t förordnats att för

en tidrymd af fem år bestrida rektorsbefattningen vid sagda läroverk, som med denna dag från att vara ett lägre läroverk inträdde bland antalet af rikets högre allmänna läroverk. Detta sökandens rektorsförordnande förnyades sedan för hvarje följande femårsperiod ända till år 1902, då han ånyo förordnades för de följande fem åren. Innan denna sistnämnda femårsperiod tilländalupit, hade sökanden dock 1904, då han inträdt i sitt 66:te lefnadsår, på egen begäran erhållit nådigt afsked från sin rektorstjänst; och hade han allt sedan den 1 juli 1904 vid läroverket tjänstgjort såsom ordinarie lektor i matematik och fysik, till hvilken befattning han af Göteborgs domkapitel utnämndes den 3 december 1884. Då sökanden sålunda under ej mindre än 22 år åtnjutit Kungl. Maj:ts förtroende att bestrida rektorsämbetet vid ett högre allmänt läroverk, som under en del af hans rektorstid varit med hänsyn till lärjungeantalet det näst största bland rikets allmänna högre läroverk, och detta under den för läroverket betydelsefulla tid, då detsamma omdanades från ett lägre till ett högre läroverk och hvarunder den för läroverket afsedda nya byggnaden uppfördes och inreddes, hvarvid sökanden inom byggnadskommittén hade det ansvarsfulla uppdraget att fungera såsom på en gång ordförande, sekreterare och kassaförvaltare, hade det synts honom, som om dessa nu påpekade omständigheter ej borde vara utan inflytande på beloppet af den pension, som vid afskedstagandet kunde blifva honom tillerkänd.

Beträffande anledningen, hvarför sökanden ej tidigare än som skett inträdt i de allmänna läroverkens tjänst, har sökanden anfört: Efter att den 31 maj 1866 hafva blifvit promoverad till filosofie doktor vid Uppsala universitet, vid hvilket sökanden redan dessförinnan, den 20 april sagda år, blifvit utnämnd till docent i matematik, hade han under loppet af hösten samma år erhållit anbud att i egenskap af föreståndare träda i spetsen för en högre läroanstalt för flickor i Göteborg, hvilken några för den kvinnliga undervisningen nitälskande män beslutat att inom denna stad upprätta. Då han icke ansett sig böra afböja detta hedrande uppdrag, hade han mot slutet af samma år afflyttat till Göteborg, där den nya läroanstalten, som benämndes »Göteborgs nya elementarläroverk för flickor», den 15 januari 1867 började sin verksamhet. I sin egenskap af föreståndare för detta läroverk, hvilket hastigt utvecklade sig, så att det redan höstterminen 1875 omfattade 10 årsafdelningar, däraf 3 förberedande samt 7 elementarklasser, hade sökanden kvarstått i 15½ år eller till den 1 juli 1882, då han, såsom redan nämnts, inträdt i statens tjänst efter att dessförinnan genom ett den 22 maj 1882

inför Göteborgs domkapitel aflagdt lektorsprof hafva förvärfvat sig kompetens att kunna förordnas till rektor vid ett statens läroverk.

Vid den underdåniga ansökningen finnas fogade, förutom andra handlingar, afskrift af ett af styrelsen för nya elementarläroverket för flickor i Göteborg den 16 februari 1882 afgifvet intyg angående sökandens tjänstgöring vid samma läroverk; innehållande detta intyg, att sökanden, som varit i egenskap af föreståndare anställd vid läroverket allt sedan dess första upprättande den 15 januari 1867, på ett förtjänstfullt sätt hufvudsakligen uppgjort planen för läroverkets organisation samt sedermera vid dess ledning visat utmärkta insikter och skicklighet, outtröttligt nit, ordning och plikttrohet äfvensom vid den undervisning, han lämnat, ådagalagt sällsynt skicklighet.

Angående sökandens tjänstgöring såsom rektor vid högre realläroverket i Göteborg utvisar ett ansökningen i afskrift bilagdt vederbörligt intyg, att sökanden i denna sin tjänstgöring ådagalagt utmärkt nit och utmärkt skicklighet.

Öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk har uti ett den 10 mars 1908 öfver ansökningen afgifvet utlåtande yttrat följande.

Af de i ärendet ingifna och andra tillgängliga handlingar framginge, att sökanden, som vore född den 14 april 1839, alltså uppnått en lefnadsålder af 68 år, samt att han vid slutet af innevarande läsår skulle komma att räkna 26 tjänstår, äfvensom att han icke innehade annan statens tjänst eller för sådan tjänst åtnjöte pension. Öfverstyrelsen hade dessutom inhämtat, att sökanden ingått på den nya lönestaten samt uppbure aflöning i högsta lönegraden som lektor. Då sökanden uppnått 65 år, vore han på grund af lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension 6 § b) skyldig att från tjänsten afgå och på grund af samma lags 7 § berättigad att erhålla pension till afkortadt belopp i förhållande till det mindre antalet tjänstår. Sökanden skulle alltså, för den händelse han af Eders Kungl. Maj:t erhöle nådigt tillstånd att vid sin tjänst varda bibehållen till slutet af innevarande kalenderår, vara berättigad att vid afgang från sin tjänst åtnjuta pension till ett belopp, som utgjorde $\frac{26}{35}$ af 4,000 kronor eller 2,971 kronor 42 öre, eller, enär detta belopp icke slutade på helt tiotal kronor, detsamma ökadt till närmast högre tiotal kronor, alltså 2,980 kronor. Om sökanden i stället för att tjänstgöra vid enskild skola innehåft förordnande eller ordinarie tjänst vid allmänt läroverk och kvarstått vid sitt rektorsförordnande till år 1905, hade han varit berättigad att afgå från sin tjänst som rektor med pension af 4,500 kronor.

Med hänsyn till sökandens långvariga och gagnande verksamhet som rektor vid ett af vårt lands största högre läroverk äfvensom de förtjänster han inlagt i fråga om den högre kvinnobildningen genom sin synnerligen väl vitsordade verksamhet som föreståndare för en högre flickskola funne öfverstyrelsen, att det skulle utgöra ett billigt erkännande af sökandens långvariga och nitiska verksamhet i den högre undervisningens tjänst, om ett högre pensionsbelopp kunde beredas honom än det han eljest på grund af sitt sena inträdande i statens tjänst vore berättigad att, i enlighet med nu gällande bestämmelser, åtnjuta, och ansåge öfverstyrelsen, att detta belopp, i öfverensstämmelse med sökandens underdåniga anhållan, borde utgöra hans nuvarande aflöning som lektor, tjänstgöringspenningar oberäknade, eller 4,000 kronor.

Skulle sökanden endast få uppbära den pension, hvartill han på grund af bestämmelserna i förutnämnda lag angående civila tjänstnehafvares rätt till pension vore berättigad, skulle hans ställning blifva synnerligen ofördelaktig, jämfördt med hvad förhållandet skulle hafva varit enligt närmast före denna lags utfärdande gällande bestämmelser. Sökanden hade då icke varit skyldig att afgå från sin tjänst, förr än han uppnått vederbörlig tjänstålder af 35 år och fått uppbära hel pension, och, om han före denna tid af sjuklighet hindrats tjänstgöra, hade han dock fått uppbära hela lönen — 4,000 kronor — jämte 1,000 kronor hyresmedel af Göteborgs stad.

Öfverstyrelsen ansåge sig vidare böra framhålla, att det nu föreliggande fallet torde vara af så enastående beskaffenhet, att ett bifall till sökandens underdåniga anhållan ingalunda kunde tänkas medföra konsekvenser med hänsyn till bifallande af åtskilliga andra likartade framställningar.

Med stöd af hvad öfverstyrelsen sålunda anført hemställde öfverstyrelsen, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att sökanden måtte från och med månaden näst efter den, hvarunder han afginge från sin tjänst, under sin återstående lifstid åtnjuta en årlig pension af 4,000 kronor.

På grund af nådig remiss har statskontoret den 16 mars 1908 afgifvit underdånigt utlåtande i detta ärende; och har statskontoret därvid, med framhållande, att enligt statskontorets mening särdeles tungt vägande skäl borde föreligga, för att åtgärd skulle vidtagas till höjning af pensionsbelopp, som vore afpassadt efter tjänstetidens längd, anført, att statskontoret visserligen för egen del tvekade, huruvida i detta fall sådana omständigheter förelåge, att ett undantag från regeln, hvilket under alla förhållanden måste vara ägnadt att ingifva betänkligheter,

kunde anses fullt motiveradt, men att med hänsyn därtill att den i ämnet sakkunniga myndigheten ansett, att sökanden om skolväsendet inlagt utmärkt förtjänst, samt att fallet i öfrigt vore af så enastående beskaffenhet, att ett undantag på grund däraf vore på sin plats, statskontoret icke ansåge sig böra afstyrka, att framställning gjordes hos Riksdagen på sätt öfverstyrelsen föreslagit.

I likhet med öfverstyrelsen finner jag sökanden på grund af det utmärkta arbete, han under en tidrymd af öfver 40 år nedlagt i undervisningens tjänst, förtjänt af att komma i åtnjutande af en högre pension än den, hvartill han enligt gällande författning är berättigad, och anser, att de i afseende å honom förekommande särskilda förhållanden väl motivera, att pension åt honom utverkas till beloppet af hel sådan för lektor vid högre allmänt läroverk.

På grund af hvad i ärendet förekommit hemställer jag därför, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen medgifva, att lektorn vid högre realläroverket i Göteborg Nils Abraham Johanson må, utan hinder af gällande bestämmelser i afseende å rätt till pension, från och med månaden näst efter den, hvarunder han afgår från sin tjänst, åtnjuta hel pension till belopp af 4,000 kronor årligen, att utgå enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehafvares rätt till pension den 11 oktober 1907.»

Hvad departementschefen sålunda i underdånighet hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, i nåder bifalla; och skulle nådig proposition af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, aflåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:
A. J. Lindhagen.